

змінює образ життя і звички людей. І не можна сказати це добре чи погано, це просто реальність.

В той же час бачимо, як занепадає культура, а разом з нею і духовний світ людини. „Захід зараз характеризує себе в термінах не культури, а цивілізації. Якщо виключити „пережитки культури” і взяти раціональність в діях, це ситуація, коли всі питання вирішуються технологічно (соціо – психотехніка, сексуальні технології, техніка спілкування і т. і.). Таке суспільство краще назвати Техносом. Глобалізм – це унікальний технологізм” [3, 80]. Перетворення ринку в універсальний механізм регулювання діяльності і стосунків у суспільстві, його втручання у зовнішньоекономічну сферу породжує деструктивні процеси і руйнівні наслідки. „Глобальний технологізм веде до перетворення людини із соціально-культурної особистості в людський фактор Техносу.

Людський фактор, протестуючи проти обмеження своєї свободи культурними регуляторами, дуже легко змиряється, якщо вони будуть технічними. Позбавлення індивіда імені, заміна його номером і тим більше „клеймом”, завжди сприймалось як наруга над гідністю людини. Але якщо номер обіцяють ставити лазерним променем і зберігати в комп’ютері, то у „прогресивної громадськості” особливих заперечень немає. Протестують консерватори, фундаменталісти та інші антиглобалісти. Стеження за громадянином, зовнішнє спостереження і письмові донесення – тоталітаризм, але якщо завдяки телекамерам переглядаються цілі квартали і про все, що є підозрілим, пропонується телефонувати за спеціально оголошеними телефонами, це сприймається, як необхідність, забезпечення громадської безпеки. Поставте „телескринів” більше, спостерігайте на всіх станціях метро, прохають пересічні громадяни правових держав. Обшук у формі ощупування одягу руками виключається як щось принизливе, зате якщо по тілу водять електронною палицею, всі стоять як покірні барани. Якби тільки не з боку живих людей, не від імені культури, технікою – і свободолобові ліберали погоджуються на найтотальніший контроль. Відкрите громадське суспільство закрите і регламентоване не менш, ніж традиційне, культурне, різниця в тому, що закритість тут „удосконалена”, технологічна в умовах глобалізації демократія витісняється технократією”. [4, 80]

Кінець ХХ сторіччя передав новому безпрецедентне зростання всіх відомих форм нерівності практично у всіх сферах діяльності людини і соціальну поляризацію серед країн і між групами країн. Як свідчать дані докладів Світового банку за 2001 р. і ПРООН за 2002 р., на початку ХХ століття 1,2 млрд. людей із 6 млрд. населення планети мають менше 1 долара в день на життя і 2,8 млрд. менше, ніж 2 долара. Кількість людей, які мають менше 1 долара в день збільшилось тільки між 1987 і 1998 на 16 млн. Якщо у Східній Азії і Тихоокеанському регіоні воно істотно скоротилось, то в Африці, південніше Сахари, воно виросло на 76 млн., в

Південній Азії – на 48 млн., в Латинській Америці - на 14 млн. А в Східній Європі і Центральній Азії воно збільшилось більше ніж в 20 раз. За оцінкою Світового банку число людей, які живуть на 1 долар в день продовжує зростати. А ось ще кілька фактів: акціонерний капітал відомої компанії Дженерал Електрик за даними газети „Монд”, вище ВВП Тайланда, країни з 62 мільйонами населення, де чисельність населення перевищує такі великі європейські країни, як Англія, Франція, Італія. Капітал трьох найбагатших людей в світі більший ніж ВВП 48 найменш економічно розвинутих країн, серед яких немало відомих великих. Як зазначив В. М. Коллонтай, „неоліберальна глобалізація систематично, ціленаправлено ламала цілісність сформованих суспільств, існуючих національно-господарських комплексів, культур, які склалися, релігій, систем цінностей, пріоритетів”. [5, 20]

Апологети неолібералізму вважають його єдиною ідеєю для майбутнього і генеральним курсом розвитку. Проект глобалізації, як теорія і політика Заходу, який був запропонований світу наприкінці ХХ століття, є спробою приборкати не лише його історію, але й майбутнє. Ця позиція найбільш чітко прослідковується в американському проекті глобалізації. Головні контури цього проекту знайшли своє відображення в теоріях „зіткнення цивілізацій” Хантінгтона, „великої шахової дошки” Бжезинського і цілого ряду інших американських авторів. Ось думки деяких з них, які є в монографії А. У. Уткіна. „Американський політик Д. Каллео вважає, що „стилізований по-американськи” глобалізм означає однополярний Pax Americana, а не диверсифікований плюралістичний світ, де владою треба ділитися”. [6, 90] „Як пише американський дослідник Дж. Грей, „глобальне *laissez-fair* є національним американським проектом”. [6, 90] „Американський історик Р. Стил твердить: „Саме США є дійсно революційною державою, що змінює світ... Ми очолюємо економічну систему, яка ефективно поглинула всі інші форми виробництва і розподіли, залишаючи на своєму шляху величезні багатства і необмежені руїни. Культурний тиск через Голівуд та Макдональдси відчутних у всіх кутках планети, і цей тиск підриває інші суспільства. На відміну від традиційних завойовників, ми не задовольняємося тим, щоб підпорядкувати собі всіх – ми наполягаємо на тому, щоб вони стали на нас схожими... Світ має бути прив'язаний до Інтернету, який підриває його устої. Не диво, що багато хто відчуває себе під загрозою інформаційної монополії”. [6, 90] Тож, як бачимо, глобалізація, як американський проект, - це оволодіння світом, підпорядкування його в тих чи інших формах лідеру. Ніхто не може піднятися до рівня лідера і має бути прив'язаним і залежним від нього, жити за правилами, які встановлені для нього. Чи не про нову форму всесвітньої колонізації йдеться?

Ось чому світ охоплений масовими протестами. Згадаємо хвилі обурення в Чехії у вересні 2000 року, коли 10 тисяч демонстрантів з'їхались з усієї Європи, зірвали зустріч Міжнародного Валютного Фонду

та Світового Банку. А масові протести, які пройшли в Ніцці в грудні 2000 року під час наради керівних органів Європейського Союзу, а потім в Швейцарії під час Всесвітнього економічного форуму в Давосі. І хоча тут демонстранти не змогли перешкодити проведенню Світового Економічного Форуму, назвати його неуспішним не можна. „Давос-2001 знаменує різку зміну настроїв і психології світової бізнес-еліти, - писала австралійська газета „Green Left Weekly”. – Вони, звичайно, поки що не випливають з вікон, але вони стали похмурими, вони постійно виправдовуються, майже не вживають слова „глобалізація”, „технологія”, „прибуток”, які раніше вставляли в будь-яку фразу”. [7]

Метою циклу історичного розвитку, в який ми входимо, є глобалізація свідомості і на цій основі злет людського духу. В той же час індивідуальний світогляд, який майже повністю використав свій творчий ресурс, на фоні занепаду культури і який все більше і більше розбавлений маскультом і маскультурою, підводить людину на фініші до абсурдної простоти: „індивідуальної культури”, яка обмотує його плівкою, яка не доступна для норм громадської моралі та етики. Мало хто займається удосконаленням свого духу. Духовність у масі своїй ще не має потреби ні людині, ні суспільству, не є для них насущною необхідністю. Світ, на жаль, ще не зрозумів, що відкрити ворота майбутнього, гідного Людини, можна лише ключами духовності. Дивлячись на сьгоднішнє населення Землі, на ту кількість зла, яке на ній накопичено, важко повірити, що це буде колись можливе, хоча іншої альтернативи не маємо. Вирішення всіх проблем криється в самій людині, в її внутрішньому світі і в суспільстві, в якому вона живе. Треба розширювати і розвивати свою свідомість, як вважає О.І. Клизовський, який у своїй філософській роботі „Основи світорозуміння Нової Епохи” намагається осмислити космічну еволюцію людства і єдиних законів життя на основі Учень Живої Етики та Теософії. Людській свідомості стає тісно на Землі. Удосконалені способи руху, які дають можливість за два-три дні облетіти всю Землю, приводять до того, що людина прагне досягти Місяця, прагне встановити спілкування з поселенцями Марса – звідси останні підняття в стратосферу і спроби винайти такі ракети, які б подолавши тяжіння Землі, могли б полетіти в міжзірковий простір.

Утопічність цих спроб заключається в тому, що людина в фізичному тілі, за допомогою фізичних апаратів, думає вийти з фізичної сфери Землі в такі області, де діють інші закони і потрібні інші апарати, забуваючи, що людське тіло і його механічні апарати діють лише і межах фізичної сфери Землі. Премудрість Творця передбачила прагнення людського духу до міжзіркових просторів і дала йому необхідні для цього природні апарати.

Людина може користуватися тонким, чи астральним тілом, для пересування в сфері нашої планети, для міжпланетних пересувань у людини є ментальне тіло. Тому треба не винаходити ракети для

міжпланетних інформацій, а розвивати свою свідомість, щоб користуватися свідомо апаратами, які нам дала Природа. [7, 309 - 310] Тож нам є над чим задуматися, якщо хочемо зберегти життя на цій планеті. Якщо хочемо зрозуміти істину свого буття. „Давня мудрість Індії говорить – думка є першоджерело світобуття. Великий Будда вказав на значення думки, яка є складовою нашої сутності і вчив своїх учнів розширенню свідомості. Лао Цзи, Конфуцій, Христос, всі Вчителі Духа і великі мислителі учили тільки цьому... Заклавши в основу значні досягнення великих творців нашої свідомості, переступивши на третю ступінь – до розвитку своєї думки, своєї творчості і з нових сполучень будемо висікати нові іскри вогню думки, цього вінця світобуття. Будемо пам'ятати, що мисляча людина ніколи не одинока, бо думка її величезний магніт і приносить з Простору тотожну відповідь. Тому, якщо хочемо одержати прекрасну відповідь, пошлемо в лунаючий Простір спрямовані думки, насичені чистим вогнем серця, оскільки тільки така думка може творити і притягувати як магніт”. [9, 44 - 45]

Висновок

1. Сьогодні завдяки інформаційним технологіям рівень науково-практичного прогресу сягає свого піку. Людство має значні зміни в усіх галузях економіки, техніки, науки. Володіючи найновішими досягненнями, людина змінює своє життя. З одного боку – це витіснення зі свого буття непродуктивного часу, який вона витратила на облаштування свого побуту, організації виробничого процесу. Тепер все це є необхідною складовою життєдіяльності. З іншого боку, в наш техногенних час людина стала додатком до новітніх технологій, які поступово привчають її до пасивного способу життя. Інертне життя, інертні дії і як результат – байдуже ставлення більшості до середовища проживання, до навколишнього світу. І цим користуються ділки від бізнесу і фінансових кіл, які активно відстоюють свої інтереси в усіх рівнях влади.

2. В світових масштабах йде створення олігархічно-фінансових корпорацій, які прагнуть заволодіти найкращими ринками виробництва і збуту. І цей перерозподіл не може не впливати на життя цілих регіонів. Економічний занепад, який характерний і для періоду становлення незалежності в нашій державі, призводив до зубожіння людей, до духовної кризи. І зараз цей процес триває. Тому вихід є такий: необхідно змінювати своє мислення, свої підходи до вирішення найскладніших питань. Треба частіше звіряти ритм свого життя з ритмом світу, який оточує навкруг. Знаходити істину і, можливо, тоді наші дії не зможуть зашкодити розвитку своєї країни і цивілізації.

Перспективи подальших наукових досліджень:

- ✓ аналіз проблем людини в умовах масового суспільства;
- ✓ аналіз зарубіжних концепцій масового суспільства і масової людини;
- ✓ аналіз проблем масової свідомості за умов глобалізованого суспільства.

Джерела

1. Глобализация. Конфликт или диалог цивилизаций? – М.: Издательский Дом „Новый век”. Институт микроэкономики, 2002. – 364 с.
2. Компьютерный вестник, № 2 (107), ноябрь, 2004
3. Кутырев В. А. О судьбах культуры // Вестник Российского философского общества, 2001. - № 4. - С. 78 – 83.
4. Там же.
5. Коллонтай В. М. Глобализация и 11 сентября. Философия хозяйства. Альманах центра общественных наук и экономического факультета МГУ им. М. В. Ломоносова. 2001. - № 6. - С. 20 – 27.
6. Уткин А. И. Глобализация: процесс и осмысление. – М.: Логос, 2001 – 254 с.
7. Green Left Weekly, 7.2.2001, p. 18
8. Клизовский А. И. Основы миропонимания Новой Эпохи. – Минск: Мога-Н-Вида–Н, 1997. – 816 с.
9. В поисках нового мировидения: И. Пригожин, Н. и Н. Рерих: - М.: Знание, 1991. – 64 с. – (сер. „Философия и жизнь”, № 7).

Стаття надійшла 24.03.2006 р.